

Småborre *Agrimonia eupatoria*. Användes mot ögonsjukdomar, orm- och hundbett, hudsjukdomar, svårläkta sår samt vid minnesförlust.

Spansk körvel *Myrrhis odorata*. Urindrivande, kramp- och slemlösande. Stimulerar matsmältningen och lindrar vid förkylning.

Stormhatt *Aconitum napellus*. Mycket giftig. Har använts mot reumatism, nervsmärtor och hjärtsäcksinflammation.

Timjan *Thymus vulgaris*. Stimulerar aptiten och matsmältningen. Ansågs vara bra mot hosta och väderspänning.

Vallmo *Papaver somniferum*. Giftig. Användes som lugnande, smärtlindrande och kramplösande samt hostdämpande och stoppande vid svåra diarréer.

Vallört *Symphytum officinale*. Ansågs som mirakelmedel och användes vid svårläkta sår, inflammationer, värk i leder och muskler, brännskador, skavsår och benbrott.

Vinruta *Ruta graveoles*. Användes mot djurbett, inälvsmask, klåda, epilepsi, åderbräck och ischias. Kvistar av vinruta användes att stänka vigvatten med.

Vintergröna *Vinca minor*. Giftig. Har använts på infekterade sår samt som blodtryckssänkande och hjärtstimulerande medel.

Violrot *Iris germanica*. Roten torkades, stöttes och lades i öl i en timme. Detta skulle hjälpa mot förstoppning inom tre timmar efter man druckit brygden.

Vänderot *Valeriana officinalis*. Mot huvudvärk och hjärtbesvär. Rogivande.

Åbrodd *Artemisia abrotanum*. Använts mot pest, bröstvärk, hosta, förgiftningar, inälvsmask, huggorms- och insektsbett.

Ålandsrot *Inula helenium*. Kokt och skuren i bitar och lagd i öl eller vin hjälper den vid hosta och för att få klarare ögon. Skall också driva ut giftet efter ormbett.

VARNHEMS KLOSTERKYRKAS ÖRTAGÅRD 2020

Växterna i vår trädgård är medicinalväxter som odlades i klostrens örtagårdar under medeltiden. Några har också använts som köksväxter och odlades då i kålgården.

Akleja *Aquilegia vulgaris*. Giftig. Har antiseptiska egenskaper. Fröna innehåller blåsyra som är giftig och dekokter på dem användes för att avlägsna löss och skorv i hårbotten.

Apotekarros *Rosa gallica var. officinalis*. Använts mot inflammerade ögon, huvudvärk och näsblod. Urindrivande. Mildrar spänningstillstånd.

Balsamblad *Tanacetum balsamita*. Ansågs döva hungerkänslor samt vara magstärkande och bota melankoli. Bladen har använts till te mot förkylningar.

Björnrot *Meum athamanticum*. Både rot och blad användes för att öka aptiten och vid matsmältningsproblem. Användes också för att underlätta vid förlossningar.

Blodtopp *Sanguisorba officinalis*. Användes vid invärtes och utvärtes blödningar samt diarréer. Antiseptisk och inflammationshämmande. De unga bladen lades i kompresser och gurgelvatten mot tandinfektioner.

Citronmeliss eller hjärtansfröjd *Melissa officinalis*. Hjärtstärkande, svett drivande och lugnande. Har även använts utvärtes mot hudirritationer som revorm mm.

Daggkåpa *Alchemilla vulgaris*. Sår läkande, botar acne och stillar diarréer.

Fingerborgsblomma *Digitalis purpurea*. Giftig. Har använts mot hjärtsvaghet och mot vattusot. Sår läkande och starkt urindrivande.

Gräslök *Allium schoenoprasum*. Bladen är svagt antiseptiska och har använts mot matförgiftning och mask i magen samt mot andtäppa, hosta, gikt, frossa och skörbjugg.

Gullviva *Primula veris*. Har använts mot halsont, huvudvärk och svullnader. Är mildt lugnande.

Hasselört *Asarum europaeum*. Giftig. Fungerar som kräkmedel. Ansågs stärka minnet och hjärtat samt bota kikhosta.

Örtagården sköts av volontärer från Varnhems Klosters Vänner

Hjärtstilla *Leonurus cardiaca*. Mot kramper, hjärtlugnande. Frön till denna planta kom fram vid grävningar i Varnhem för en del år sedan och kan ha funnits kvar som en fröreserv sedan munkarnas tid.

Humle *Humulus lupulus*. Har inte bara använts i ölproduktionen utan också som rogivande medel. Honkottarna ansåg man kunde dämpa oro och ångest. Sömlösa råddes använda en kudde stoppad med humlekottar.

Isop *Hyssopus officinalis*. Användes mot öronsus, gikt, magbesvär, halsfluss, lungsot, nattsvettningar och andfåddhet samt för att läka sår och mot insektsbett. Örten står för botgöring och ödmjukhet.

Julros *Helleborus niger*. Giftig. Har använts mot hjärtsvagheter.

Järnört *Verbena officinalis*. Användes mot huvudvärk, heshet, gikt, podager, rabiesbett och skorv samt som sårmedel. Lindrar födelsesmärtor.

Kvanne *Angelica archangelica*. Har använts mot förkylningar, pest och som magmedicin. Rik på järn och mineraler, allmänt stärkande. Kvanne har exporterats till sydligare länder från Norden.

Kärleksört *Hylotelephium telephium*. Har använts mot liktornar och bölder. Har sår-läkande egenskaper.

Lavendel *Lavandula angustifolia*. Har använts vid förkylning, insektsbett, reumatisk värk och som nervlugnande.

Libbsticka *Levisticum officinale*. Urindrivande. Har också använts mot gikt, reumatisk värk, spolmask och hjärtsjukdomar. Blad lades i vandrares skor för att fräscha upp fötterna.

Lungört *Pulmonaria officinalis*. Giftig. Då de fläckiga bladen påminner om lungor har den använts till att bota lungsjukdomar, hosta och heshet.

Läkebetonika *Stachys officinalis*. Användes mot ont i magen, halsbränna, sura uppstötningar och kräkningar. Är sår-läkande och troddes läka benbrott.

Läkemaalva *Althaea officinalis*. Roten är mild laxerande. Har framför allt använts mot inflammationer på huden och slemhinnor. Av skalade och torkade rötter gjordes ett hostlindrande medel "alteasirap".

Malva *Malva moschata*. Både blad och rötter användes för att göra sår-läkande salvor samt vid tillverkning av hoststillande och slemlösande hostsirap.

Malört *Artemisia absinthium*. Har använts mot ohyra, inälvsmask, varbölder och giftiga bett.

Mattram *Tanacetum parthenium*. Ansågs avhjälpa skabb, inälvsmask, tarmvred, svullnader, ledvärk, muskelkramp, andfåddhet, migrän och melankoli.

Mejram eller oregano *Origanum majorana*. Användes mot melankoli, oro, sömnlöshet, svaga nerver samt vid mag- och gallbesvär.

Mynta *Mentha sp.* Aptitstimulerande och uppfriskande vid förkylning. Användes också mot spolmask, öronvärk och hundbett. Påstods dämpa sexuella lustar hos män.

Mästerrot *Peucedanum ostruthium*. Har använts mot de flesta krämpor som oro, magbesvär och halskatarr. Aptitstimulerande. Har även använts då husdjuren varit sjuka.

Pepparot *Armoracia rusticana*. C-vitaminrik växt som använts mot hosta, skörbjugg, sjösjuka, köldskador, ischias och reumatism.

Persilja *Petroselinum crispum*. Mot urinvägsinfektion, kolik, vattusot och förgiftning. Ansågs kunna lindra spetälska. Innehåller C-vitamin och är järnrik. Ger matlust.

Renfana *Tanacetum vulgare*. Giftig. Har använts mot värk i magen. Döda gneds in med örten för att förhindra likmask.

Ringblomma *Calendula officinalis*. Bakteriedödande och sår-läkande.

Rosmarin *Rosmarinus officinalis*. Verkar lindrande vid väderspänningar och magknip. Anses också hjälpa mot depressioner och huvudvärk.

Rysk dragon *Artemisia dracunculus var. inodora*. Ansågs vara verksam mot pesten. Aptitretande och främjar matsmältningen.

Salvia *Salvia officinalis*. Universalmedel mot diverse sjukdomar, stillar blod, läker sår, mildrar infektioner och hosta samt ska vara nervstärkande.

Smultron *Fragaria vesca*. Bären är rika på järn och kalium. Har använts vid lever- och njurbesvär liksom vid diarré och urinvägsinflammation.